

HET RIJKSBELEID EN DE UITWERKING DAARVAN

NIEUWE BOSSEN IN DE RANDSTAD

In het gebied van de Randstad is in 1985 begonnen met de planmatige aanleg van bos, op basis van twee onderdelen van het Rijksbeleid: Enerzijds vormt deze bosaanleg een onderdeel van de landelijke bosuitbreiding zoals deze is vastgelegd in de regeringsbeslissing Meerjarenplan Bosbouw. Anderzijds is in de Nota Ruimtelijk Kader Randstadgroenstructuur deze bosaanleg een onderdeel van een programma om in de periode van 1985 tot 2000 in de Randstad 6500 ha bossen en recreatieterreinen aan te leggen.

Dit artikel gaat over dit tweevoudige rijksbeleid voor de aanleg van bos in de Randstad.

Het is de bedoeling van de auteur om als vervolg op dit artikel over het rijksbeleid, in een aantal publicaties verschillende aspecten te beschrijven die bij de planvorming voor deze bosaanleg van belang blijken te zijn.

In het Meerjarenplan Bosbouw wordt gesteld dat in Nederland het bosareaal moet worden uitgebreid met 30.000-35.000 ha. Deze oppervlakte moet in drie gelijke delen worden verdeeld over Flevoland, de Randstad (zie figuur 1), en overig Nederland. Voor elk van deze drie deelgebieden geldt dus dat globaal 10.000 ha bos moet worden aangelegd. Deze schijnbaar simpele verdeling is gebaseerd op een keus die verstrekkende gevolgen heeft:

- Hoewel grootschalige bosaanleg

in Nederland eigenlijk alleen in Flevoland nog betrekkelijk eenvoudig te verwezenlijken is, wordt met deze keus de verleiding weerstaan om hier méér dan eenderde deel van de totale bosuitbreiding aan te leggen.

- Daartegenover staat de beslissing om in de Randstad 10.000 ha bos aan te leggen, hoewel grootschalige bosaanleg in dit dichtstbevolkte deel van Nederland moeilijk uitvoerbaar zal zijn. De reden voor deze beslissing is, dat juist in de Randstad een groot tekort bestaat aan recreatieruimte in bossen. - Voor overig Nederland blijft op deze manier 10.000-15.000 ha nieuw bos over.

De nadrukkelijke beleidskeus om eenderde deel van de totale bosuitbreiding in de Randstad aan te leggen, geeft aan dat het in de Randstad niet gaat om recreatieterreinen met wat bomen, maar om volwaardig bos dat naast de functie voor de recreatie ook alle andere functies van de nieuwe bossen moet vervullen. De bosaanleg in Flevoland wordt uitgevoerd door de Rijksdienst IJsselmeerpolders, en valt dus onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Verwacht wordt dat deze bosaanleg vóór het jaar 2000 voltooid zal zijn. De bosaanleg op het oude land valt grotendeels onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Landbouw en Visserij.

In de Randstad is tot 1984 1100 ha bos aangelegd. Voor de periode 1985-2000 is het geld gereserveerd om hier 4300 ha bos aan te leggen. Dit betekent dat ná het jaar 2000 in de Randstad nog 4600 ha blijvend bos moet worden aangelegd.

In overig Nederland wordt tot het jaar 2000 naar verwachting 8800 ha blijvend bos aangelegd. Na het jaar 2000 zal dit moeten worden aangevuld tot 15.000 ha. Tot het jaar 2000 worden de bossen hier vooral aangelegd in

het kader van de landschapsplannen van landinrichtingsprojecten. Daarbij ligt de nadruk uiteraard op de agrarische, meer landelijke gebieden. Voor aanleg van bossen bij de grotere steden, waaraan vooral uit een oogpunt van recreatie hier en daar grote behoefte bestaat, is buiten landinrichtingsprojecten geen geld beschikbaar. Alleen wanneer de middelen voor bosaanleg in de Randstad niet verwerkt kunnen worden, mogen deze worden gebruikt voor de aanleg van dergelijke bossen.

Van de 4300 ha bos die in de periode 1985-2000 in de Randstad wordt aangelegd, zal 1500 ha worden gerealiseerd in recreatiegebieden, met behulp van de Planningsprocedure Openlucht recreatie. Deze bossen zullen door de verschillende Recreatieschappen worden beheerd. De overige 2800 ha bos zullen als Staatsbos worden aangelegd en beheerd. In de volgende hoofdstukken wordt nader ingegaan op het beleid voor de aanleg van deze Staatsbossen.

Het rijksbeleid

Bij de beschrijving van het rijksbeleid voor de aanleg van Staatsbos gedurende de periode 1985-2000 wordt, volgens goed vaderlands gebruik, eerst de financiering behandeld, en pas daarna de andere elementen: de locatiekeus, en de functies die het bos zal moeten vervullen.

De financiering van grondverwerving en bosaanleg

Voor de grondverwerving van de te bebossen gronden zijn de middelen gereserveerd op de begroting van de directie Beheer Landbouwgronden. Voor zover de gronden in bufferzônes liggen, wordt de grondverwerving gesubsidieerd door het Ministerie van VROM, uit de begroting voor het bufferzônebeleid. Het totale beschikbare subsidiebedrag is vastgesteld op f 20

schaal 1.500.000
 rijksplanologische dienst

- werkgebied randstadgroenstructuur
- stadsgewestelijk verband
- open ruimte

miljoen. Dit komt globaal overeen met de waarde van 450 ha grond.

De begrenzing van bufferzones is soms aan verandering onderhevig, terwijl ook de exacte locaties van de aan te leggen Staatsbossen nog niet overal vastligt. Om deze reden is het nog niet mogelijk het aandeel van het Ministerie van VROM in de grondverwerving precies aan te geven. De bosaanleg wordt gefinancierd door de directie Bos- en Landschapsbouw en door de Landinrichtingsdienst. Onder "aanleg" wordt hier verstaan de aanleg van de bosbeplanting, de wegen en waterlopen, en de overige voorzieningen. De financiering van deze aanleg is in tabel 1 weergegeven.

De wijze van financiering door Bos- en Landschapsbouw en Landinrichtingsdienst is niet van gelijke aard: Bos- en Landschapsbouw heeft jaarlijks een vast bedrag tot haar beschikking, namelijk f 2 miljoen voor bosaanleg, en via de directie Beheer Landbouwgronden f 5 miljoen voor grondverwerving.

Bij de Landinrichtingsdienst is de financiering gekoppeld aan de uitvoering van de landinrichtingsprojecten. Omdat ook in de landbouwgebieden van de Randstad de bestuurlijke problemen groot zijn, kost de voorbereiding van deze projecten veel tijd. Er wordt daarom rekening gehouden met de mogelijkheid dat een deel van de 1300 ha bos in landinrichtingsverband niet vóór het jaar 2000 kan worden aangelegd. Door een dergelijke vertraging is het denkbaar dat Bos- en Landschapsbouw vóór 2000 de beschikbare middelen niet kan verwerken, en haar aandeel in de financiering van de bossen na 2000 niet kan betalen. Dit praktische probleem is bij het formuleren van het rijksbeleid niet voorzien.

De locaties

In het Meerjarenplan zijn de boslocaties globaal aangegeven, zoals: "het gebied tussen Utrecht, IJsselstein en Houten", of: "de omgeving van de Drechtsteden". Daarnaast geeft het Meerjarenplan aan dat een bepaalde verdeling van bosdoeltypen moet worden bereikt. Daaruit volgt een be-

paalde verdeling van de te kiezen groeiplaatsen, en dus een indicatie voor de te kiezen locaties.

De Nota Ruimtelijk Kader gaat uit van de stedelijke invloeden in het landelijke gebied. Daarbij worden de boslocaties veel nauwkeuriger aangegeven, terwijl voor de uitvoering een zekere prioriteit is aangegeven. Bij analyse van deze nauwkeurige locatietekens blijkt dat de verdeling van groeiplaatsen, die in het Meerjarenplan wordt aangegeven, niet wordt bereikt.

De koppeling tussen de twee beleidsnota's op dit punt zou hersteld kunnen worden bij het opstellen van een nieuw bebossingsprogramma voor de periode na 2000. Maar het is ook denkbaar hiermee nu reeds te beginnen: bij de uitvoering van het huidige bebossingsprogramma blijkt namelijk dat bepaalde boslocaties niet, of niet vóór 2000, aangelegd kunnen worden. Hierdoor ontstaat de behoefte aan vervangende boslocaties. Bij het zoeken naar deze nieuwe locaties kan het aspect van de groeiplaats in het keuzeproces worden betrokken.

De functies van de nieuwe bossen

In de beide beleidsnota's wordt een aantal functies genoemd, die in de nieuwe bossen vervuld moeten worden. In het Meerjarenplan wordt de Randstad evenwel niet als een apart gebied beschreven, waardoor voor de vaststelling van de aard van de bossen in de Randstad een zekere uitwerking van gegevens uit het Meerjarenplan nodig is. Mede hierom zijn in een Instructie van de directie Bos- en Land-

schapsbouw deze functies uit het Meerjarenplan en de Nota Ruimtelijk Kader als volgt samengevat:

- 1 Het ontwikkelen van bossen die duurzaam in stand kunnen worden gehouden. Daarbij dient de instandhouding van het bos zoveel mogelijk uit de opbrengsten van marktbaar producten uit het bos te worden betaald.
- 2 Ondersteunen van de ruimtelijke structurering van het gebied dat onder stedelijke invloedssfeer valt.
- 3 Het bijdragen aan mogelijkheden voor openlucht recreatie in bossen.
- 4 Het duurzaam produceren van zoveel mogelijk hout, binnen de ruimte die in functie 1 is genoemd, en in evenwichtige samenhang met de functies 2 en 3.
- 5 Het ontwikkelen van 200 ha bos, waarin natuurbehoudsdoelstellingen worden nagestreefd, als onderdeel van de 2800 ha bos.

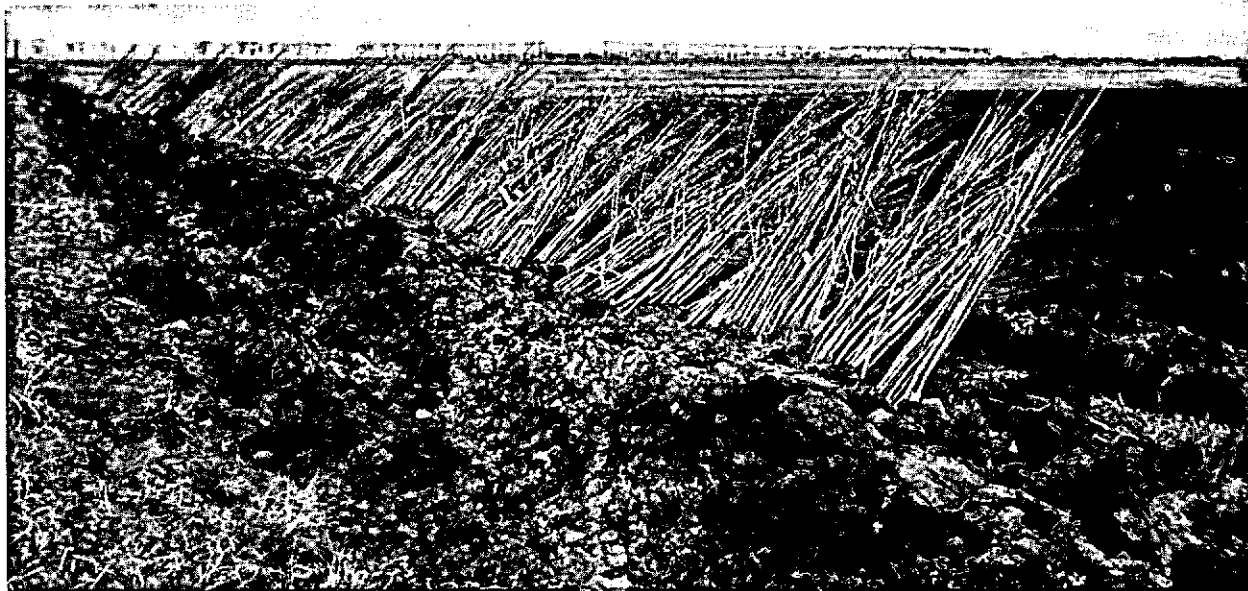
De functie voor recreatie is gekwantificeerd als de opvangcapaciteit voor een dagbezoek van 10 personen per ha. Daarbij gaat het om extensieve vormen van recreatie, met name wandelen. De functie voor houtproductie is vastgesteld op een houtoogst van gemiddeld 6 m³ per jaar en per ha, gerekend over de bruto oppervlakte van het multifunctionele bos.

Als afgeleide van deze functies zijn de volgende criteria voor de minimale grootte van afzonderlijke bossen en beheerseenheden ontwikkeld:

- In elk afzonderlijk bos moet ruimte zijn voor de ecologische ontwikkeling van een werkelijk bosmilieu: Uitgaande van randeffecten en van ruimte die voor verjongingseenheden

Tabel 1 Financiering aanleg Staatsbos in ha

	Directie Bos- en Landschapsbouw	Landinrichtings Dienst	totaal
binnen landinrichtingsverband	500	800	1300
buiten landinrichtingsverband	1500	0	1500
totaal	2000	800	2800

■ Bosplantsoen ligt ingekuuld te wachten om in het toekomstige Purmerbos geplant te worden

nodig is, dient elke bosenheid tenminste 20-25 ha groot te zijn.

- In zoveel mogelijk bosenheden moet daadwerkelijk bosrecreatie bedreven kunnen worden. Hiervoor is een bosoppervlakte van 50-100 ha noodzakelijk.

- Uit bedrijfsmatige overwegingen moet gestreefd worden naar beheers-eenheden (van nieuwe en bestaande bossen tezamen) van tenminste 300 ha.

Het rijksbeleid en de lokale overheden

Bij de bosaanleg in Flevoland had men, in elk geval tot voor kort, eigenlijk alleen met het bovenbeschreven rijksbeleid te maken. Op het oude land heeft men daarnaast ook te maken met provinciaal en met gemeentelijk beleid; en dat is maar goed ook, want alleen in gezamenlijk overleg kan in het overvolle oude land ruimte worden gevonden voor bosaanleg. Wanneer de drie bestuurslagen op correcte wijze samenwerken, blijkt in de Randstad vooral op gemeentelijk niveau dat ruimtegebrek het vaak moeilijk, en soms zelfs onmogelijk maakt om de bossen aan te leggen op de door het Rijk gewenste locaties. Daarbij gaat het, naast de beschikbare ruimte in

bestaande bestemmingsplannen, vooral om bestuurlijke onzekerheid over plaats en omvang van te verwachten nieuwe ontwikkelingen, zoals bouwlocaties en dergelijken.

Uit dit chronische ruimtegebrek komt het voort dat een gemeente nooit vraagt: Hoe groot kan dat bos worden?, maar: Hoe klein zou het mogen zijn?

In deze confrontatie tussen Rijk en lagere overheden moet rekening worden gehouden met twee valkuilen:

- Bij het ontwikkelen van plannen voor nieuwe bossen wordt onvoldoende rekening gehouden met gemeentelijke belangen;

- Er wordt getracht aarzelende of onwillige gemeenten over te halen om mee te werken aan bosaanleg, door plannen te ontwikkelen waarin allerlei ideeën en ruimtelijke wensen van de gemeente zijn opgenomen, en waardoor elementen van het rijksbeleid verwaarloosd worden. In beide gevallen loopt de planvorming vroeg of laat vast.

Het komt er op neer, dat een bosplan alleen tot stand kan komen, als het Rijk op tijd duidelijk maakt welke eisen aan een nieuw bos moeten worden gesteld, en welke gebruiksmogelijkhe-

den een dergelijk bos voor een gemeente heeft. Vervolgens moet het duidelijk zijn dat de gemeente een dergelijk bos werkelijk wenst te ontvangen, en tenslotte moet de gemeente van meet af aan bij de planontwikkeling worden betrokken.

Uitvoering van het beleid in de periode 1985-1989

Bij de uitvoering van het beleid gaat het vooral om de beleidsmatige aspecten van de uitvoering van de bosaanleg. Het gaat om de vragen of het beleid van de grond komt, en wat de redenen kunnen zijn van het slagen of falen van dat beleid. Deze vragen komen in de eerste plaats aan de orde bij de financiering van de bosaanleg en vervolgens bij de ontwikkeling van bosplannen: wanneer treden er problemen op, en wanneer gaat het goed.

De financiering van de bosaanleg

In de Nota Ruimtelijk Kader wordt voor de verwezenlijking van de verschillende plannen uitgegaan van de periode 1985-2000. Voor de aanleg van Staatsbossen is evenwel pas vanaf 1986 geld beschikbaar gesteld. Hierdoor loopt de uitvoering een jaar achter.

Het tijdig verwerken van een jaarlijks

beschikbaar krediet voor bosaanleg brengt zoals steeds de daarbij behorende moeilijkheden met zich mee. Vooral in de eerste drie jaren kostte het grote moeite om het krediet niet verloren te laten gaan: Hoewel het plantseizoen van oktober tot april loopt, en het werk de hele winter gewoon door gaat, wordt een groot aantal mensen gedwongen zich bezig te houden met pogingen om op legale wijze een bepaalde som geld vóór 15 december van de giro af te schrijven.

Het systeem van een vast jaarlijks krediet werkt ook kosten verhogend: alleen om het geld maar tijdig op te kunnen maken moet er soms worden doorgewerkt, terwijl dit, bijvoorbeeld in verband met het weer, ongewenst en dus duur is. Van de andere kant is het vaak niet mogelijk om grote bestekken aan te bieden om daardoor een lagere prijs te kunnen bedingen, omdat daarvoor het jaarlijkse krediet weer te klein is. In beide situaties wordt er duurder gewerkt dan nodig is. Maar deze problemen en deze litanie zijn wel bekend: Een goed verstaander heeft aan een half woord genoeg.

Toch gaat de bosaanleg in de Randstad gestaag door: Vóór 1986 is ruim 250 ha bos aangelegd die meetellen in het programma van 2800 ha Staatsbos. In de drie jaren 1986-1988 is rond 370 ha bos aangelegd, en in 1989 zal naar verwachting 130 ha bos tot stand komen. Daarbij is gebleken dat het beschikbare bedrag van f 15.000,- per ha, exclusief BTW, voor de bosaanleg over het algemeen inderdaad voldoende is.

Problemen bij de bestuurlijke besluitvorming

Los van de financiële problemen is gebleken dat het veel tijd en moeite kost om bosplannen zo ver te ontwikkelen dat ze daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd. Het is natuurlijk niet zo, dat pas na de start van het project in de Randstad in 1985 met de planvorming is begonnen. Wel zijn bij de uitwerking ná 1985 van oudere plannen allerlei problemen zichtbaar geworden, die men voor die tijd niet had onderkend. In extreme gevallen komen deze pro-

blemen naar buiten in de vorm van twee namen voor hetzelfde gebied. De aard van het probleem is zelfs vrij aardig uit deze dubbele naamgeving af te leiden.

Zo werd de Haarlemmermeer in de Noordhollandse planologie aan het eind van de zeventiger jaren nog aangeduid als "Het Groene Hart". Voor het noordelijke deel van deze polder kwam on-officieel een andere naam naar voren, namelijk "Het Verkeersplein van de Randstad".

Een tweede voorbeeld ligt bij Rotterdam. Ten zuiden van die stad ligt een boslocatie waarvoor al in 1974 de eerste plannen zijn ontwikkeld onder de naam "IJsselmonde-West". De gemeente Rotterdam heeft voor gedeelten van dit gebied andere plannen ontwikkeld, en noemt het gebied "Eemhaven-Zuid". In dergelijke gevallen gaat het om een belangenafweging, waarbij de vraag of er een bos moet komen nauwelijks relevant is. Het lijkt bijna of voor het bosplan de beslissing valt, zoals dat de Hollanders overkwam bij de onderhandelingen voor de Vrede van Utrecht: "Bij u, over u, en zonder u".

Soms is de oorzaak van vertragingen minder duidelijk: De planvorming voor een bepaald bos schiet niet op, en de geplande bosaanleg moet jaar na jaar worden uitgesteld. In één geval ontulde de wethouder van een van de betrokken gemeenten het raadsel, door - bijna beschaamd voor deze ongehoorde mening - te zeggen dat zijn gemeente de beschikbare ruimte liever zou reserveren voor glastuinbouw dan voor bos. Deze wethouder doet zijn plicht: Hij verdedigt de belangen van de burgers - tuinders - die hem langs democratische weg hebben gekozen. Dit betekent niet dat hier geen bos zou kunnen komen, maar wel dat bij de onderhandelingen daarover de rijksvertegenwoordigers de lokale belangen behoren te kennen, en te erkennen.

Het komt ook voor dat in overleg met gemeenten over bosaanleg allerlei bezwaren tegen het bos worden ingebracht: Het bos is saai, de bomen staan op rijen, populieren zijn lelijk. Of

er wordt voorgesteld om alle mogelijke andere voorzieningen in het bos onder te brengen: waterpartijen, speelterreinen, sportvelden, campings en zo meer. Bij voorzichtig doorvragen blijkt dan soms dat binnen het gemeentebestuur verdeeldheid heerst: De lokale bestuurder moet over bos onderhandelen, maar hij wenst zelf een heel andere bestemming te realiseren.

De ergste fout die de rijksvertegenwoordiger in die situatie kan maken, is om te trachten de bestuurder over te halen om in te stemmen met de aanleg van het bos, door te proberen de oneigenlijke bezwaren tegen het bos uit de weg te ruimen, of door in te stemmen met zijn eveneens oneigenlijke wensen: Die bestuurder wil dat bos helemaal niet, en tenslotte ontstaat een plan waarmee niemand gelukkig is.

In al deze situaties kan eigenlijk alleen een goed resultaat worden bereikt door te handelen zoals in de conclusie van het vorige hoofdstuk is gesteld. De grondhouding daarbij is: "Als u kiest voor een echt bos, dan kunnen we samenwerken, zo niet - dan hoeven wij elkaar niet verder bezig te houden: Er zijn genoeg andere gemeenten die wel een bos wensen".

Successen bij de bestuurlijke besluitvorming

Na deze beschrijving van enige oorzaken waarom bosplannen kunnen stagneren, kan men zich afvragen of er ooit goed lopende bosplannen worden ontwikkeld. Het antwoord is: Ja, dat komt gelukkig regelmatig voor. Maar ook dan gaat het allemaal niet snel, en blijven er hobbels: Voor het hele proces, vanaf de eerste ideeëvorming tot dat de bomen de grond ingaan, moet 5 tot 10 jaar worden gerekend.

De stuwende kracht is daarbij tot nu toe bijna steeds een gemeentebestuur dat zelf grond ten verkoop aanbiedt voor de aanleg van een Staatsbos. Een van de redenen daarvoor kan zijn, dat de gemeente deze grond wil afstoten: In het systeem van gemeentelijke Grondbedrijven is het vrijwel financiële zelfmoord om agrarische

■ *Eerste generatie populier in de Flevopolders. Zo kan een Randstadbos na 20 jaar er al uit zien. Volgens de plannenmakers geschikt voor extensieve recreatie. Foto's: P. R. Schütz*

gronden langere tijd ongebruikt in bezit te houden.

Tegen deze basis voor bosaanleg worden door heel verschillende personen en instanties soms de volgende bezwaren ingebracht, die weerlegd moeten worden voor er verder gewerkt kan worden:

Het eerste bezwaar luidt: "Die gemeente misbruikt het bos om van een financieel probleem af te komen". Er moet dan worden uitgelegd dat de boekwaarde van de voor bosaanleg te bestemmen grond veelal hoger is dan de agrarische marktwaarde die het Rijk voor de grond kan betalen: de gemeente moet het prijsverschil op haar begroting afschrijven, en betaalt dus mee aan de realisering van het bos. Maar ook als dat niet zo zou zijn: Wat is er op tegen als rijksbeleid en gemeentelijk belang zichtbaar sa- mengaan?

Het tweede bezwaar tegen het aan-

bod van gemeentegrond richt zich tegen de locatie. Men vraagt zich af of dit nu wel de beste plaats is, en of een andere locatie functioneel en landschappelijk niet beter zou kunnen zijn. Misschien moeten die vragen wel bevestigend beantwoord worden. Maar wanneer de voorgestelde locatie past binnen het rijksbeleid voor de bosuitbreiding, dan zijn er een aantal gewichtige argumenten om toch het gemeentelijke voorstel te accepteren:

- Toen de gemeente de grond kocht, zijn de daar aanwezige landbouwbedrijven beëindigd; de agrarische structuur van het omringende gebied heeft zich aan deze verandering aangepast. Door voor bosaanleg gebruik te maken van de gemeentegrond behoeft de agrarische structuur van het gebied niet opnieuw te worden aangetast. Dit argument heeft niet alleen economische en sociale, maar ook landschappelijke betekenis.

- De gemeente heeft de grond vaak

gekocht voor stadsuitbreiding die later niet is doorgegaan. In die gevallen is de locatie kennelijk niet goed genoeg om er te wonen en om van daar uit het stadscentrum te bereiken. Als dat zo is, dan moet een bos op diezelfde locatie toch uitstekend bereikbaar zijn als wandelbos voor diezelfde stad?

- De aankoop van het gemeentelijke grondbezit kan in één onderhandeling, snel, en voor een scherpe prijs plaatsvinden. Ook het bosontwerp heeft daarmee een vaste basis, die in een gebied waar de grond stukje bij beetje van particulieren moet worden aangekocht soms gedurende lange tijd ontbreekt.

- Tenslotte is misschien wel het belangrijkste argument, dat op basis van de gemeentelijke locatie de medewerking van die gemeente aan de bosaanleg kan worden gevraagd: Deze medewerking van de gemeente is onmisbaar, want alleen als de gemeente zich mede verantwoordelijk

weet voor het bos, is het duurzaam in stand te houden.

Maar behalve de beschikbaarheid van gemeentelijke grond moet de gemeente ook belangstelling hebben voor bos. Blijkbaar bestaat die belangstelling, maar waar die uit voortkomt is niet bekend. Het zou misschien een politiek modeverschijnsel kunnen zijn. Men zou ook kunnen verwachten dat er na enige tijd een zekere mond-tot-mond reclame uitgaat van de dan aangelegde bossen, maar daarvoor lijkt het nu nog te vroeg.

Door een gelukkig toeval is in twee gevallen iets over deze belangstelling bekend geworden: In 1982 is door het Staatsbosbeheer het Landschapsstructuurplan Noord-Kennemerland gepubliceerd. In deze studie wordt aanschouwelijk gemaakt hoe men op verschillende wijzen in het landschap stedelijke ontwikkelingen kan inpassen, en welke invloeden dat heeft op het toekomstige landschap. De studie geeft aan hoe je in de bestuurlijke problematiek van de ruimtelijke ordening op een verstandige, en tegelijk creatieve manier met het landschap kunt omgaan. Dit heeft kennelijk inspirerend gewerkt, en het heeft er toe bijgedragen dat twee gemeenten - één binnen, en één buiten het studiegebied - zelf over landschapsbouw en bosaanleg zijn gaan nadenken, en in samenhang met de beschikbare grond tot locaties voor bosaanleg konden besluiten.

Hoe deze belangstelling ook is ontstaan; op een bepaald moment zit de rijksvertegenwoordiger met de gemeente om de tafel te overleggen over een ontwerp voor het bos. En dan komt de derde voorwaarde voor een goed bosplan naar voren: De beschikbare grond en de belangstelling van de gemeente voor landschap en bos zijn niet genoeg, omdat men - althans in West-Nederland - geen idee heeft hoe een jong bos zich ontwikkelt, en wat je als gebruiker van een bos mag verwachten. Men kan een gemeentelijke werkgroep moeilijk college gaan geven, maar de ervaring laat zien dat het de moeite loont om met deze

werkgroep een dag te besteden aan een excursie naar een bos: ook leken kunnen de groei van een bos heel goed zelf bekijken en beoordelen op plaatsen waar bossen van verschillende leeftijden dicht bij elkaar voorkomen. Men ziet daar ook dat er verschillende boomsoorten zijn, die er allemaal weer anders uitzien ("maar is dat dan ook een populier?"), en die zich in de tijd heel verschillend ontwikkelen. En men ziet en ervaart hoe het bos is als ruimte om in te wandelen. Na een dergelijke excursie komt het overleg over het bosontwerp direct op een hoger niveau. Men begrijpt elkaar ook beter. En zo ontstaan goede en uitvoerbare bosplannen.

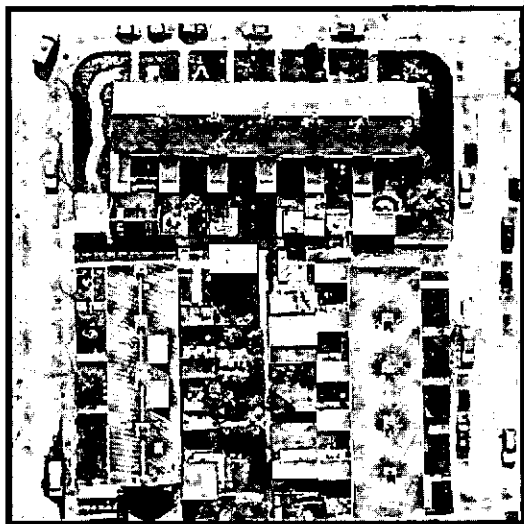
Ik zal in een volgend artikel proberen om in te gaan op de achtergrond en de aard van dit planproces.

Literatuur

- Regeringsbeslissing Meerjarenplan Bosbouw, 16.5.1986. Tweede Kamer, vergaderjaar 1985-1986, 18630, nrs. 5 en 6.
- Schriftelijke vragen over het Meerjarenplan in de Tweede Kamer. Tweede Kamer, vergaderjaar 1986-1987, 18630, nrs. 8 en 9.
- Nota Ruimtelijk Kader Randstadgroenstructuur, 17.1.1985. Ministerie van VROM en Ministerie L en V, VROM 8488/12-84.
- Interne Instructie voor planvorming, aanleg en beheer van Staatsboswachterijen in de randstadgroenstructuur, 28.7.1986. Staatsbosbeheer.
- Landschapsstructuurplan Noord-Kennemerland, 1982. Staatsbosbeheer, rapport nr. 1982-7.
- Visschedijk, P. A. M. De recreatieve functie van zeer kleine bossen. 1988. Staatsbosbeheer, rapport 88/20.

DELTA-PHOT FOTOKAARTEN

In kleur
Op schaal
Aktueel
Betaalbaar

'Een onmisbare informatiebron voor iedereen die zich bezig houdt met het beheer van stad en landschap'

DELTA-PHOT LUCHTFOTOGRAFIE

POSTBUS 8026, 4330 EA MIDDELBURG, TEL. 01180-37100